

Forsvarsdepartementet

Norge – en rettstat: Uttalelse angående «tilleggsavtalen» mellom Norge og USA

Med dette ønsker jeg å avgi høringsuttalelse om etablering av militære USA-baser i Norge. I den debatten som har gått om saken, har selvsagt USAs mål og mening med å bygge opp sine baser på norsk jord, stått sentralt.

Nå er det tid for å se hva Norge som rettstat har å si i denne saken.

Grunnloven er utgangspunktet for lov og rett i Norge. I paragraf 1 gir vår grunnlov oss denne definisjonen: «Kongeriket Norge er et fritt, selvstendig, **udelelig** og **uavhengelig** rike». Et udelelig rike kan altså ikke **deles med** USA. «Omforente områder», som baseavtalen omtaler, vil være grunnlovsstridig. Det samme gjelder det å **dele Norge opp** i soner der USA alene har kontroll. Å **dele ut** og **avhende** overordnet myndighet over norsk område til USA, er også i strid med Grunnlovens paragraf 1. Det er ikke mulig i vår rettstat å sette Grunnloven ut av kraft i en avtaleperiode på 10 år eller mer. Dermed står Grunnloven fortsatt som et vern om rikets frihet og selvstendighet.

Dette betyr altså at de planlagte militærbasene for USA ved Luftforsvarets hovedstasjoner på Evenes, Rygge og Sola ikke kan iverksettes på lovlig vis. Forslaget til baseavtale ble underskrevet 16. april i år av den forrige forsvarsministeren, sammen med USAs charge d'affaires i Norge. Den innebærer at USA skulle få tre geografiske områder i Norge til å opprette egne militærbaser: Evenes, Rygge og Sola. Der skulle de ha full myndighet, militært og sivilt, (mens norske myndigheter ikke skulle ha tilgang). Bemannings og bevæpning av USAs baseområder på norsk jord skulle norske myndigheter ikke ha oversikt eller innflytelse over. Ifølge avtalen kunne USAs myndighetsområde «strekkes» utenfor militærbasene «i ekstraordinære tilfeller». Baseavtalen nevner ingen ting om avgrensning av USAs myndighet i så fall, eller definerer hva det ekstraordinære måtte bety.

For øvrig har Stortinget en jobb å gjøre med å bringe USAs atomubåtbase ved Tromsø, bombeflyene utplassert på Ørlandet og avgivelse av en norsk fregatt til USAs marine, i samsvar med Grunnlovens paragraf 25. Der kreves det samtykke fra Stortinget (i plenum) dersom «- rikets land- og sjømakt overlates i fremmede makters tjeneste. Ingen fremmede makters krigsfolk, unntatt hjelpetropper mot fiendtlig overfall, må gis adgang til riket uten Stortingets samtykke». Det har ikke vært noen Stortingsbehandling av de nevnte sakene. Dette er nødvendig for eventuelt å gi lovlig adgang for USAs militære styrker til Ørlandet eller Tønsnes ved Tromsø. I en rettstat som vi vil at Norge skal være, må våre myndigheter, valgte og tilsatte, vise respekt for Grunnloven.

Eva Heir

E-post: eva.johanne.heir@gmail.com